

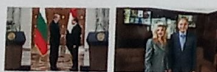
области: зелена икономика, киберсигурност, дигитализация и изкуствен интелект, борба срещу тероризма и климатичните промени, инфраструктурни проекти и др. Събитието премина при изключително голям интерес и пожелания за нови съвместни инициативи в бъдеще.

върху определени специфики на балканската политика – особеностите на консулските отношения, (пре)наситеността на имперски политики и локалната съпротивата срещу „ориенталския деспотизъм“, като определящи вектори за революционната идеология на Франциско де Миранда.

BUILDING BRIDGES BETWEEN THE BALKAN AND THE MEDITERRANEAN WORLDS

LECTURER
H.E. Khalid I. Emara
Ambassador of Egypt to Bulgaria

IBAS THE INSTITUTE OF BALKAN STUDIES AND CENTRE OF THRACOLOGY

13 JULY 2021 (TUESDAY), 5-30 PM
The event will be held in the garden of IBCT – BAS,
45, Monikova Street, Sofia.

ФРАНЦИСКО ДЕ МИРАНДА НА БАЛКАНИТЕ

ЗАБРАВЕНАТА БАЛКАНСКА ОДИСЕЯ НА „ПРЕДШЕСТВЕНИКА“ НА ЮЖНОАМЕРИКАНСКАТА НЕЗАВИСИМОСТ

30 ЮЛИ 2021 Понеделник, 17:30 ч.

Събитието ще се проведе в градината на ИБЦТ-БАН, ул. „Московска“ 45

ЛЕКТОР:
Д-Р СИМЕОН СИМЕОНОВ
ИБЦТ-БАН

ИБАС ИБЦТ-БАН ИНСТИТУТ ЗА БАЛКАНИСТИКА С ЦЕНТЪР ПО ТРАКОЛОГИЯ И БЪЛГАРСКА АКАДЕМИЯ НА НАУКИТЕ

В края на месец юли беше организирана още една научна проява в рамките на цикъла „Всеки втори вторник“. На 30 юли 2021 г. в градината на ИБЦТ-БАН се проведе лекция на тема „Франциско де Миранда на Балканите: забравената балканска одисея на „Предшественика“ на южноамериканската независимост“. Позовавайки се на дневниците на един от най-значимите борци за независимост в Латинска Америка, д-р Симеон Симеонов от ИБЦТ-БАН анализира ролята на Балканите в революционната биография на венецуелския генерал. Акцент беше поставен

Предвидено е до края на годината да бъдат организирани още четири лекции от цикъла. В зависимост от епидемиологичната обстановка те ще се проведат онлайн или на живо. Лекторите ще бъдат представители от звената на БАН, Софийския университет „Св. Климент Охридски“, Националното музикално училище „Любомир Пипков“ и други европейски научно-изследователски центрове. Информация за предстоящите събития ще бъде публикувана на уебстраницата на ИБЦТ-БАН: <http://balkanstudies.bg>

ПУБЛИЧНА ЛЕКЦИЯ НА ДОЦ. Д-Р ВЛАДИСЛАВ ИВАНОВ НА ТЕМА „РИЦАРИТЕ ЙОАНИТИ И БАЛКАНИТЕ ПРЕЗ XI–XIII В.“, 18 ЯНУАРИ 2021 Г.

На 18 януари 2021 г. доц. д-р Владислав Иванов от секция „Средновековни Балкани“ на Институт за балканистика с Център по тракология „Проф. Александър Фол“, Българска академия на науките, изнесе лекция на тема *Рицарите йоанити и Балканите през XI–XIII в.* Предвид епидемичната обстановка лекцията бе проведена онлайн.

Събитието започна с представянето на автора от ръководителя на секция „Средновековни Балкани“ проф. дин Лиляна Симеонова. След това тя даде думата на доц. д-р Владислав Иванов. Неговата лекция започна с кратко представяне на историята на военномонашеския орден на йоанитите-хоспиталиери и премина към по-подробно разглеждане на нейната връзка с Балканите през XI–XIII в. – период, който съвпада с т.нар. „Епоха на класическите кръстоносни походи“. Лекторът

изложи причините за интереса на йоанитите към балканските земи и първите свидетелства за тяхното присъствие в южните части на Унгарското кралство и Константинопол, датиращи от XII в. Лекцията продължи с проследяване на влошаването на отношенията между Византия и латинския свят в края на XII и началото на XIII в., и участието на ордена на хоспиталиерите в Четвъртия кръстоносен поход и изграждането на Латинската империя на Балканите. Специално внимание бе обърнато на запазените свидетелства за разполагането на ордена в земите на континентална Гърция и участието му във войните между латинците и православните балкански държави в края на 30-те години на XIII в. Лекцията завърши с обстойно разглеждане на запазените свидетелства за опита на йоанитите да установят властта си над средновековната област Северин през 40-те години на XIII в. – събитие от съществена важност за изясняването на някои слабоизвестни епизоди от историята на балканските държави (включително Второто Българско царство) в този период.

След представеното изложение участниците имаха възможност да направят коментари или да зададат въпроси на доц. д-р Владислав Иванов. В проведената дискусия след лекцията активно участие взеха проф. дин Лиляна Симеонова, проф. д-р Лора Тасева, д-р Виолета Манолова и други присъстващи.

НАУЧЕН СЕМИНАР ЗА БЪЛГАРСКАТА ДИАХРОННА ЛЕКСИКОГРАФИЯ И УЧИТЕЛНОТО ЕВАНГЕЛИЕ НА КОНСТАНТИН ПРЕСЛАВСКИ, 19 ФЕВРУАРИ 2021 Г.

Екатерина Дикова, гл. ас. д-р
Институт за балканистика с Център по тракология
Българска академия на науките

Заради превратностите на времето по-голямата част от писмените паметници от най-ранния период на единайсетвековната ни книжнина не са достигнали до нас. Повечето

от оцелелите от онова време ръкописи не са пазят в границите на съвременна България, а са пръснати по света. Някои от най-ранните свидетели познаваме по по-късни руски и сръбски преписи. Един от най-старите български преводни паметници, в които създателят му е оставил името си в бележка към текста – *Учителното евангелие* на Константин Преславски, беше издаден в пълнота преди десетилетие. В края на миналата година екип от палеослависти и византинисти се зае със съставянето на двуезични словоуказатели към него. Дейността се извършва по проект, финансиран от ФНИ и ръководен от проф. д-р Лора Тасева. В него участват петима учени от Института по балканистика с център по тракология (освен нея това са: проф. д-р Добриела Котова, д-р Екатерина Дикова, Георги Митов и Христина Давидкова), един външен експерт (д-р Иван Петров от Пловдивския университет, който сега специализира в Института по византинистика и неогрещистика във Виена) и двама чуждестранни слависти (проф. д-р Петра Станковска от Люблинския университет и проф. д-р Ахим Рабус от Фрайбургския университет в Германия). Главната задача е да се изготвят старобългарско-гръцки и гръцко-старобългарски речници индекси, включващи и различията на лексемите по различни славянски и византийски ръкописи.

Първото научно събитие в рамките на проекта се проведе на 19 февруари 2021 г. Еднодневният семинар събра виртуално палеослависти от България, Словения и Германия. Сутрешната сесия, посетена от тридесетина интересувани се, беше посветена на постиженията на историческата лексикография и на опита в изработката на двуезични словоуказатели към конкретни паметници. Следобедното заседание се проведе в тесен кръг, включващ само участниците в проекта и специално поканени водещи специалисти в областта на историческата лексикография. На него беше представена и обсъдена концепцията за изра-

ботка на лексикографските индекси към разглеждания старобългарски паметник.

Първата от четирите сутрешни лекции изнесе проф. д-р Елка Мирчева от Института за български език при БАН. Тя представи обзор на българската диахронна лексикология – от началото на ХХ в. до наши дни. Е. Мирчева обясни сложността на ситуацията със старобългарските произведения (оригинални и преводни), запазени единствено в чуждоезикови преписи и поради това легнали в основата на класически лексикографски трудове с общославянски или локален (руски) фокус. Като радостен факт бе отбелязана тенденцията за нарастващ лексиколожки и лексикографски интерес към такива паметници от страна на български учени през последните години. Лекторката подчерта, че словният състав е много устойчива част от езика на превода, а редакторските и преписваческите намеси в този пласт са често преувеличени. Насочвайки вниманието на аудиторията към Преславския книжовен център, ключовите книжовници и творби, свързани с него, тя изтъкна, че лексикалното богатство в обемното творчество на Константин Преславски все още не е изследвано. Е. Мирчева сподели идеята си за съставяне на анотирана библиография на българската историческа лексикология, която да обхваща и многобройните изследвания върху отделни думи, пръснати из научната периодика.

Проф. д-р Ахим Рабус от Фрайбургския университет в Германия представи накратко направеното по два проекта в областта на дигиталната палеославистика. Единият от тях е старобългарско-гръцки и гръцко-старобългарски речник, вече достъпен на сайта на проекта SlavaComp и позволяващ метатърсене по дума на гръцки или старобългарски в речниците към 11 преводни текста (http://132.230.102.50:8080/exist/apps/metaglossar/home_en.xq). Другият е MultiSlavDict (<https://slavistik-portal.de/widget/msd/>), многоезичен речник на славян-

ските езици, създаден по проект за дигитализиране и текстообработка на диахронни слаvistични речници.

Проф. д-р Искра Христова-Шомова от Софийския университет „Св. Климент Охридски“ запозна аудиторията с три основни типа двуезични индекси към старобългарски преводни текстове – по лексеми, по словоформи и по лексеми с изредени словоформи, а след това представи своите решения при работата си върху речници от последния подтип. Тя отдели специално внимание на сигнирането на лексемите, на различните типове асиметрия между словния състав на оригинала и превода и се спря детайлно на отделни специфични проблеми. Представи и случаите на асиметрия, при които дадена дума съответства на словосъчетание и обратно, както и такива, при които значението на думата в преводния и оригиналния текст са напълно различни. За илюстрация бяха приведени примери от речници, съставени от нея.

Доц. д-р Петра Станковска от Люблинския университет разшири темата за трудностите при изработването на двуезични речници индекси към преводни текстове с важен проблем – отразяването на непълнозначните думи. Тя коментира избрани случаи, когато лексикално-семантичната обработка на предлозите се оказва неделима от името, към което се отнасят. В края на презентацията си тя представи проекта „Горазд“ (<http://gorazd.org/>) на Славянския институт в Прага и достъпните през сайта му дигитализирани речници, бази данни и картов индекс, в чиято основа лежи архивът на *Slovník jazyka staroslověnského*, дело на екип от светили в диахронната славистична лексикография от втората половина на миналото столетие.

Заключителната за сутрешната сесия презентация на доц. д-р Татяна Илиева от Кирило-Методиевския научен център при БАН засегна допирната точка между преводаческото изкуство и лексикографията, обсъди видовете двуезични речници и принципите за подредба на

съответствията в двуезичните словоуказатели към средновековни текстове. Семантичната перспектива, която тя предложи към проблемите при съставянето на двуезични индекси, обясни нейния концептуален модел на възможните смислови отношения между преводните корелати и онагледява понятията *преводна доминанта* и *преводен инвариант*. Илюстрациите примери бяха извлечени от съставения от нея Старобългарско-гръцки словоуказател към Книгата на пророк Иезекиил.

В следобедния панел освен участниците в проекта и лекторите от първото заседание се включиха специално поканени специалисти в историческата лексикография, които са и автори на двуезични словоуказатели към преводни текстове: доц. д-р Анета Димитрова (Софийски университет), доц. д-р Явор Милтенов (Институт за български език – БАН), проф. д-р Мария Спасова и доц. д-р Камен Димитров (Великотърновски университет), проф. д-р Веселка Желязкова и гл. ас. д-р Цветомира Данова (Кирило-Методиевски научен център – БАН), гл. ас. д-р Иван Илиев (Софийски университет, а понастоящем хумболтов стипендиант във Фрайбургския университет).

Заседанието започна с преглед на изворовата база за речниците към *Учителното евангелие* на Константин Преславски. Проф. д-р Лора Тасева представи четирите пълни и няколко частични славянски преписа на паметника и систематизира сведенията за текстовата традиция на корпуса и на отделни слова от него, а също и за изследователския контекст. Георги Митов (ИБЦТ – БАН) запозна аудиторията с досегашните издания на гръцки катени към *Евангелието* – някои само с историческо значение, и представи 20 гръцки ръкописа от X–XIII в., които могат да се използват при съставянето на двуезични индекси към *Учителното евангелие*. То набеляза също подходи за търсене на липващите засега съответствия на старобългарския текст.

